

Foto: Unsplash, Gayatri Malhotra

5 Selskapers økonomiske samarbeid med militæret i Myanmar

Militæret i Myanmar gjennomførte 1. februar 2021 et militærkupp. Hundretusener av sivile har gjort motstand mot kuppet gjennom boikotter, streiker og demonstrasjoner over hele landet. Motstanden er blitt møtt med voldelige reaksjoner fra militæret, og flere tusen mennesker er blitt drept etter at generalene tok makten.

I enkelte områder har motstanden mot regimet utviklet seg til å bli en væpnet konflikt. Militæret i Myanmar har også i mange år før kuppet begått ekstreme overgrep mot sivilbefolkningen. FNs høykommissær for menneskerettigheter har i flere år rapportert om den forferdelige situasjonen til det muslimske rohingya-samfunnet, som militæret har fortsatt å forfølge. På grunnlag av slike overgrep pågår det saker i Den internasjonale domstolen for brudd på folkemordkonvensjonen og i Den internasjonale straffedomstolen for forbrytelser mot menneskeheten.

FNs høykommissær for menneskerettigheter har gjentatte ganger appellert til næringslivet med virksomhet i Myanmar om ikke å samarbeide med selskaper som er kontrollert av militæret, og å unngå at forretningsvirksomheten bidrar til å styrke militæret finansielt. Både EU og Norge har innført sanksjoner mot flere militærkontrollerte selskaper begrunnet med at inntektene fra disse selskapene øker militærets evne til å begå overgrep.

Gjennom et nettverk av selskaper kontrollerer regimet viktige deler av økonomien i landet. I 2019 publiserte FNs granskingsgruppe (*the Independent International Fact Finding Mission on Myanmar*) flere rapporter om de økonomiske interessene til militæret. Rapportene kartla blant annet deres økonomiske aktivitet gjennom de to militæreide konglomeratene Myanmar Economic Corporation (MEC) and Myanma Economic Holdings Limited (MEHL). MEC er eid og kontrollert av forsvarsdepartementet i Myanmar, mens MEHL er eid og blir drevet av tidligere generaler og militære enheter og er under sterk innflytelse av den øverste militære ledelsen i Myanmar.

Etikkrådet har i 2022 fortsatt arbeidet med å kartlegge forretningsvirksomheten til selskaper i fondet som har virksomhet i landet. Gjennomgangen viser at mange

selskaper har stanset pågående prosjekter, trukket virksomheten ut av landet eller varslet at de vil komme til å gjøre det. Etikkrådet er i dialog med flere selskaper for å få mer informasjon om hvordan de arbeider for å unngå at forretningsvirksomheten medvirker til overgrep som militæret er ansvarlig for. Relativt få selskaper har gjort grundige aktsomhetsvurderinger, og i de fleste tilfellene vil selskapene uansett neppe ha tilstrekkelig innflytelse til å hindre nye krenkelser så lenge militæret har makten i landet. Etter rådets oppfatning vil selskapene i denne situasjonen ikke ha andre muligheter enn å trekke seg ut av landet for å unngå medvirkning til normbrudd. På grunn av den særlige risikoen for å medvirke til alvorlige normbrudd i krig og konfliktområder legger rådet til grunn at selskaper som har virksomhet i slike områder, må utvise en særlig aktsomhet.

I 2022 har Etikkrådet gitt tre tilrådninger om utelukkelse av selskaper som har virksomhet i Myanmar under krig- og konfliktkriteriet. To selskaper har stått til observasjon siden 2021. Etikkrådet har særlig vurdert om selskapene har et forretningssamarbeid med militærkontrollerte enheter, om dette samarbeidet kan ha strategisk betydning, og i hvilken grad selskapenes forretningsvirksomhet i Myanmar bidrar til å styrke militærets finansielle kapasitet. Etikkrådets tilrådning om det thailandske oljeselskapet PTT plc og datterselskapet PTTOR som ble offentliggjort i 2022, er både basert på PTTORs forretningssamarbeid med MEC og de inntektene fra olje- og gassvirksomheten som PTT genererer for regimet. Ettersom inntektene fra olje- og gassutvinning i Myanmar utgjør regimets største inntektskilde, er det dette bidraget som rådet mener er det viktigste elementet i PTTs medvirkning til de grove overgrepene som militæret er ansvarlig for.